

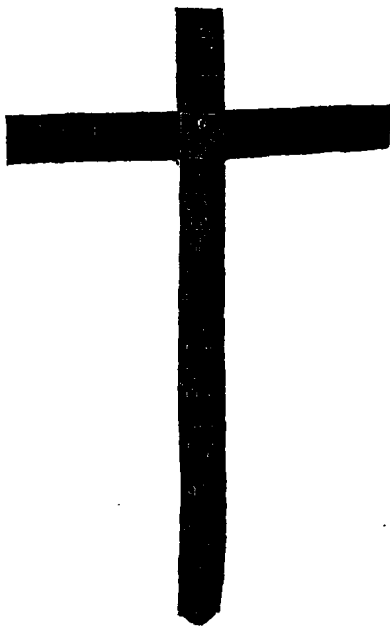
Հին ծարտարութեան եւ արուեստի նմոշ մը կը ներկայացնէ:

Այս խաչաձեւ բանուածքն՝ ժամանակաւ հին շուրջառի մը վրայ հաստատուած է եղեր, բայց կ'երեւի թէ այն շուրջառն փճանալով, վերջին ժամանակներու մէջ նոր եւ սեւ շուրջառի մը վրայ հաստատած են, որ այժմ կը գործածուի յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ յԱւագ շաբաթ խաւարման գիշերի արարողութեան առին:

Վերջին փոփոխութեան առին բանուածքի վերի մասէն երկու հարիւրորդամէդրի չափ կտոր մը՝ թուի թէ շատ հինցած ըլլալուն՝ մկրատուած է սող մը գրով:

Բանուածքն ունի այժմ 119 հարիւրորդամէդր երկայնութիւն, 8,5 հրդմ. լայնութիւն, իսկ թեւը 73 հարիւրորդամէդր է:

Արձանագրութենէն կը տեսնենք թէ նախկին հին շուրջառն նուիրուած է 1652 թուականին, — ինչպէս ըսինք — Կեսարիոյ Ս.

Աստուածանի եկեղեցւոյն, Հոգեւոր Դպրոց Խոհ Գրէդիլի կողմէն: Այս մականուամբ այժմ Կեսարիոյ մէջ ընտանիք մը չի յիշատակուիր, թէ-

եւ շատ հետաքրքրութիւն ունեցայ ասոր մօտ անուամբ եւ կամ մականուամբ ընտանիք մը գտնելու համար:

Յիշատակարանը հետեւեալն է. Յիշատակարանը Մանգոլի Հոգեւոր Դպրոց Խոհ Գրէդիլի կողմէն: Այս մականուամբ այժմ Կեսարիոյ մէջ ընտանիք մը չի յիշատակուիր, թէ-

Տ. Վ. Գ.

Մ Յ Ո Ւ Ր Ի Կ

Մ Ա Ն Բ Ս Ո Ւ Ր Ի Կ

Երկրակեցի տնտեսագիտութիւն:

Արուեստագիտական թերթի մը համաձայն՝ երկրակեցի տնտեսագիտութիւնն է շուրջառնային Ամերիկայ օր քան զօր կը տարածուին, որ ոչ թէ սենեկաց, այլ եւ եկեղեցիներու, թէ տարածներու, պանդոկներու եւ ամէն տեսակ հրապարակական շինուածոց համար ալ կը գործածուին: Երկրակեցի տնտեսագիտութիւնն առաւելութիւնն եռապատիկ է. այսինքն՝ մաքրութիւն, երկար տեւականութիւն եւ հնչողականութիւն (acoustique): Բաց աստի այսպիսի տնտեսագիտութիւնը՝ զոյգն ծախիւք արուեստական եւ ակնահասկող զարդեր ալ կրնան տրուիլ: Ի նիւ-Երդը, ի Պալմթիմը եւ ուրիշ մեծամեծ քաղաքաց մէջ արդէն հազարաւոր երկրակեցի տնտեսագիտութիւններով տներ կան, եւ ասոնց մեծագոյն մասն իրենց պատկերներովը, զարդերովը, այլեւայլ վայելուչ նկարներովն սենեկաց մի միակ ճշմարիտ զարդերն են: Առաստաղներն առանձին առանձին կապակցեալ եւ շատ թեթեւ թիթեղներով կազմուած են եւ կ'երեւայ թէ մերաւոր ժամանակներ այսպիսի թիթեղներ որմնց զարդերու ալ պիտի գործածուին:

Առանց պայտի:

Մօտեա յԱմերիկա փորձեր եղան թէ արդեօք ձիերն առանց պայտի եւ առանց իրենց սմբակը փնտսուելու կրնան երկայն ճամբայ ընել: Բազմաթիւ ձիաւոր պաշտօնակալք 900 քիլոմ. ճամբայ ըրին, եւ ձիերն առանց գոյգն իսկ փնտսու ետ դարձան: Ձիերն ոչ կը կաղային եւ ոչ ալ ճամբան պայտահարելու պէտք կար, թէպէտ խճաքարերն ոչ սակաւ ցաւ կը պատճառէին: Թնդանութեամբ զորաց գունդ մը պայտերը հանուած ձիերով 500 քիլոմ. ճամբայ ըրին:

ճամբայ ըրաւ. ասկէ վատ տանտէրէն յոր անընդ-
հատ ձիերն առանց պայտի քանցքընելէն ետեւ
ալ չէին փնտառած:

Սրբոյ գոյնը:

Որն է սրբոյ իսկական գոյնը? Ստուգիւ
դժուար է ասոր որոշակի պատասխան մը տալ,
որովհետեւ շատ ազգեր սրբոյ այլակերպ գոյներ
իրենց սեպհականան են. ինչպէս յառաջ պիտի
բերենք: Ինչպէս սեւամարմը զսատանան սպի-
տակ, իսկ սպիտակամարմը սեւ կը մտածեն,
այսպէս նաեւ սպիտակամարմը ցեղերուն սրբոյ
գոյնն է սեւ, խաւարի եւ մահուան գոյնը: Զե-
նացիք կը սգան ի սպիտակ, որ երկիրը սրբու-
թեան գոյնն է իրենց համար: Եգիպտացւոց
սրբոյ գոյնն է դեղին, բնութեան մէջ ամէն բանի
անցաւորութեան գոյն. Եթովպացւոցը գորշ,
գետնի գոյն, Քսէ ցածկացը կանառ, երկնից
գոյն՝ ուր հոգիները կը հասնին. կամ նաեւ ծի-
րանի եւ մանուշակագոյն:

Հնդկաստանի վայրենի լեռնոց եւ օձերու
կողմ զոհերը:

Ըստ պաշտօնական տեղեկագրաց՝ Բրիտա-
նական Հնդկաստանի մէջ յափն 1892՝ 2963
հոգի վայրենի անասնոց զոհ եղած են, մինչդեռ
19025 (1891՝ 21389) մարդ եւ իր 81000
արջաւ օձերէ սպանուած: Կատակարութիւնն
այս ահաւոր փնտռել խելամուռ ըլլալով ըն-
կերութեան փնտաւար անասուններն բնաջինջ
ընելու համար վարձքով մարդ որոշեց: Նոյն
տարին սպանուեցաւ 85000 օձ, որուն տէրու-
թիւնն ի փոխարէն 9700 բուսի՝ գրելէ 19,400
Փրանք վարձք բաշխեց:

Անդրապրատեսան ճամբայտար անտէրու ճոռտոս-
թիւնը:

Նոյնալ տարւոյն մէջ անդրապրատեսան
ամէնէն արագ ընթաց նամակատար նաւերուն
միջին տեւողութիւնը հետեւեալն էր:

Նոյնական Գունարդ ընկերութեան Բամ-
բանիա նաւն անցեալ տարի տասն անգամ
վերոյիշեալ ծովային ճամբան ըրած է, զոր մի-
ջին հաշուով 6 օրուան, 23 ժամու եւ 3 վայր-
կենի մէջ կտրած է. ամէնէն կարճ երթեւեկու-
թիւնը 6 օր, 15 ժամ եւ 9 վայրկեան տեւած է:

Համպուրի ընկերութեան Նորմանիանաւը
նոյն տարին Ովկիանոսի մէջ հինգ անգամ նաւած
է՝ միջին հաշուով 7 օրուան, 1 ժամու եւ 7

վայրկենի մէջ. ամէնէն կարճ երթեւեկութիւնը
6 օր եւ 29 ժամ պահանջած է:

Գաղղիական ընկերութեան Գարիգի նաւը
միջին հաշուով 7 օրուան, 10 ժամուան եւ 3
վայրկենի մէջ 15 անգամ ըրած է նոյն ճամբան
անցեալ տարի. ամէնէն շուտ 7 օրուան, 4 ժա-
մու եւ 5 վայրկենի մէջ հասած է Գարիգի:

Պրէմիի ընկերութեան Հաւլ նաւը նոյն
տարին, նմանապէս 15 անգամ երթեւեկութիւն
ըրած է միջին հաշուով 7 օրուան, 9 ժամու եւ
7 վայրկենի մէջ. իսկ ամէնէն կարճ տեւողու-
թիւնն 7 օր, 5 ժամ եւ 7 վայրկեան եղած է:

Այս ամէն նաւերուն երթեւեկութեան
տեւողութիւնը նշանակուած է Նիւ Եօքըն միշ-
եւ Լոնտոն միայն:

Գաղղիական ընկերութեան նաւուն եր-
թեւեկութեան տեւողութիւնը Նիւ Եօքըն
մինչեւ Գարիգ առնուած է:

Տ Ն Տ Ե Ս Ս Կ Ա Ն

Կումթեղի խմորը:

Կանթեղի բոցին փողփողելէն զգուշանալու
եւ պայծառ լոյս ստանալու համար՝ ապակոյն
վարի ուռեցիկ մասին վրայ քիչ մ'աղ կամ
քափուր դնելու է: Կանթեղի պատրոյգը վար
իջեցնելով՝ քարիւղի խնայութիւն չըլլալ.
պատրուգակալը աստիկ կը տաքնայ, որով
գարշիկ կը հոսի եւ առողջութեան ալ մեծա-
պէս կը փնտռէ: — Պատրուգակալը մաքրելու
համար գայլախաղէ թուղթ գործածելու է:
Կանթեղի ապակիները ճայթելէ պահպանելու
համար, պէտք է նոր կանթեղապակիներն աղտո-
ջողով լի ամանի մը մէջ դնել եւ տաք վայր-
կեան անոր մէջ եփել:

Փայտե յորքերի պահպանելու միջոց:

Եւանթեմ ի թէ ճառերուն փայտը կազմող
գլխաւոր մասունքն են փայտի ծռած եւ սպիտա-
կուց (aubier): Փայտի ծռած ընելով կ'իմանանք
այն ներքին փայտի խաւերն աւ շարքերը, որոնք
արատաւաւ նորակազմ փայտի օղակով մը՝
սպիտակուցով շրջապատուած են: Աւրեմ յայտ-
նի է թէ գլխաւորաբար սպիտակուցն որդերէ
կերուելու փառքի մէջ է. անոր համար ալ
պայտիս եղանակաւ փնտաւածները փայտեայ
շինութեան ժամանակ նշանաւոր կորտեանմը
հեռացնելու առիպուած են շատերը: Յայտար
փայտը՝ այսինքն սպիտակուցն որդերէն ազատելու
համար կատարուած փորձերը գահացուցիչ ար-

դիւնը մը յառաջ չըբերին. մեր նորագոյն մասնա-
նակիս վերապահեալ ճիշտ ասոր դէմ թէ պարզ
թէ ազգու միջոց մը հնարել, գործարկ Երբ 1893
հոյ, 20ին փարիզի Ահագէմիային առաջարկեց:
Որովհետեւ Կարեալուցն աւելի օտայ (amidon)
կը բովանդակէ քան թէ որդերու չարան Գուծը,
ուրեմ կրնանք հնթագործել որ օսլայն է որդերը
յինքն ձգողը Այս գաղափարով Երբ որդնա-
փոշին — այսինքն փճացած օպիտակուցի ճիւ-
ցորդը — աշտգոր ընտելութեան ենթարկելով՝
օսլայէ բոլորովն մերկ ու զուրկ գտաւ ձե-
սեալարար անկարելի էր օյլ եւս դանդաղի
վճարելու թէ գլխաւորաբար սպիտակուցի սայլին
է՝ զոր միջոցներն կը սպառէին, այս համեղ ու
համադամ կերը՝ որ զորդերը այնպէս կը հրա-
պուրէին Ուստի որդերու, աւելիչ օյցելութիւն-
ներէն ազատելու համար՝ այս միջոցն հնարուե-
ցաւ. այսինքն (ատաղձի) փայտէն օսլայն հեռա-
ցնելէ, Ուրեմ ինչպէս Երբ ինքնին կը հաղորդէ,
գարնան՝ ծառերը կտրելէն քանի մ'ամիս յա-
ռաջ, պէտք է բունն աստեղու տակէն օղակել,
իսկ նորարկիթ ընծիւղներն օղակին տակ ան-
հետացնել: Այս եղանակաւ նոր օսլայի կազ-
մութիւնը կը խափանուի, իսկ արդէն գոյացածը
բունին մէջ կը օգտուի:

Վառարարի մոտքը տնային:

Վառարարի մէջ կազմուած մուրին դէմ
հետեւեալ պարզ բայց շատերուն անձնօթ
միջոցը կը յանձնուի: Առաջ մը իր թրամ
գետնախնձորի կեղեւ եւ վառարարի բարձրեալ
հրոյն մէջ նետել: յետոյ վառարարի գուռն օ-
գտախա փակել: Այսինքն գետնախնձորի կեղեւ-
ներէն ելած շողօրն մուրը կը լուծէ եւ ծխանէն
գուռս կը հանէ:

Այլոքոք ու գետնախնձոր:

Այլոքոքը դարմանելու յարմար միջոց մըն
է հոսմ գետնախնձորը բարկել իս փեղելը հա-
նել մաւ այս կեղեւով այլոքոք փեղելը պատել:
Այս քանգուածն այլոքոքի վրայ դրուելով՝ քչ թե
միայն չի թողուր որ մորթն ուսի ու ճաթը ու
սալ պլ եւ աստիկ զերմութիւնը իրեն կը ձգէ
եւ որովհետեւ փերմութիւնն Ծծելով կը տաքնայ
տնոր համար աղաւ է Կամանտիկէ Ժամանակ
փոխել, որով եւ այլոքոք շատ կը զովանայ
Թայց ցեղի ալ Գրեթէ միեւնոյն Կարգիւնքն
յառաջ կը բերուի Նոյնպէս մեծապէս օգտակար
է մնապահը (creosote), միայն թէ այս նիւթը
ջուով գործածելու է, ամէն ասաք վայրկեան մէջ

մը վերջը պատող լուծերը այս հեղուկի մէջ
թերելու եւ վերջին վրայ գնելու է: Բացուած
կամ խորանկցած վերջերու վրայ առաւ եւ
իրկուն հետեւեալ սպեղանին կը դրուի, որ
կը պատրաստուի հաւասար քանակութեամբ
խոզի թարմ ճարպէ, լամբան կրէ, Ծեծուած
չափարէ, ձէթն եւ փրանկոլէ: Գէշ միջոց չէ
կրտսէն ալ կուտաւ իւրով խտնուած: Խոզի
ճարպէ, հաւկթի գեղնուցն ու փրանկոլէն օտա-
րատուած սպեղանին ալ առաջնակարգ դեղ
մըն է այլոքոքի գէմ:

Ժողովրդի քննութիւն:

Ով որ ծառերն աշնան քննած յապաւած
էն, կրնայ գարնան նոյն գործողութիւնը կատա-
րել՝ կտրելով այն ամէն ծիւղ՝ որ ամառուան
պատիկ երաշտութենէն կամ ուրիշ պատճառ-
ներէ շրջած է: Մտանալու չէ այն ամէն ծիւ-
ղերն ալ կտրուել, որ իրարու մէջ անցած եւ
կամ շատ խիտ են. Նոյնպէս կտրելու է ամէն
կտրած ու վար կախուած ոտերը, ծառերուն
պսակէն գուռս ցցուած ծիւղերը, արմատոց վրայ
բուսած նորաբողոք փորիկ շառաւիղներն, որ
ծառը կը սկստացնեն:

Չառնը երկայն Ժամանակի պսակն:

Ար մերձեալ Ժամանակը, յորում ձու-
երն այնչափ թեթեւացին կը լլան, որ աւելի
պահելու համար կը գնուին: Ուստի աւելորդ
չ'երեւար քանի մը նոր եղանակ կամ միջոց տալ
ձուց երկար Ժամանակ պահելու նկատմամբ:
Ըստ կարի մանր փոշիացեալ աղով ձուերը
չիկելու է, որպէս զի ձուոց կեղեւին ծակաւոր
ներուն մէջ աղէկ թափանցէ, կամ ձուերն
3 Ժամ աղի ջրոյ մէջ պահելու է: Զենացիք
աղին մէջ քիչ մը կաւ ալ կը խառնեն, եւ 100
հատ հաւկթի համար 3 լիտր աղ կը գործածեն:
Երկրորդ եղանակն է Գլեթի գործածութիւնը:
Չուերը կտրուաւորաւ լուալու եւ յետոյ վա-
ղելիլով չիկելու է: Ելիկու Ժամանակ վաղելիլը
կեղեւէն շատ դիւրաւ կը բաժնուի: Եթէ բո-
լորովն ապահով ըլլալ ուղուի, քանի մը շա-
բաթ վերջը՝ շիւտեղ կրնայելու է: Թեւեաւ յար-
գոյ ընթերցողաց անձնօթ ըլլալ այս վաղելիլը
վաղելիլ հանալին իւր է, որ ամերիկեան քա-
րիկ մնացորդներու գտնամբ կը նստցուի, եւ
դեղնանոց մէջ կը ծախուի:

